

Niklasson, Mats ; Rörelse, ursprung och framtid. Barns liv, rum och ting i nordiskt perspektiv s. 51-54. Högskolan i Kalmar, Rapport från Capellaakademin 1992 ISBN 91971987-2-5

Rörelse, ursprung och framtid

Egentligen skulle det räcka med att du skjuter ut stolen från skrivbordet och skakar lite grand på kroppen där den är förankrad i sitsen. Spretar och kniper med fingrarna och roterar dina armar och ben. Några enkla rörelser och du känner att kroppen är rörlig ut i minsta falang. Ta en sten och kasta den mot ett träd tio meter bort. Antingen träffar du eller stryker stenen alldeles intill. Förmodligen är felprocenten försumbar. En skicklig bollspelare kan hantera bollen som om den vore en del av honom själv. Rörlighet och följsamhet på planen ger åskådaren en estetisk upplevelse som vida överglänser spelets idé och lagets taktik.

Människans egen möjlighet är större än de ramar som omger henne.

Möjligheten är summan av de inneboende krafter som i miljontals år format människan till vad hon är idag. Hittills i utvecklingsprocessen har *rörelse* haft en grundläggande betydelse, dvs människan har tvingats lita till sin egen kropp för att nå sina mål. Överlevnaden har ofta hängt på hennes egen skicklighet. Därför har det varit viktigt att agera i harmoni med naturen. Kreativiteten har behövts för att komma underfund med naturen istället för att bekämpa den. Rörelse i det här sammanhanget kan förstås som aktivt arbete med kroppen för att på så sätt skärpa och utveckla alla sinnen.

Människan idag har blivit sin egen fiende. I takt med att hon kom underfund med naturen och blev medveten om sig själv utvecklades hennes språk och logiska tänkande. Kreativiteten kom nu att gälla annat än den direkta överlevnaden. Efter att tidigare ha varit existentiellt inriktad utvecklades den mot ekonomi och ägande. Människan har på så sätt skapat sina egna ramar.

Vår utveckling är *resultatet av bla gravitationskraftens påverkan av hjärnans äldsta delar* och det är ur denna påverkan som vår förmåga att tänka har vuxit fram. Vårt sätt att leva idag är fjärran från utvecklingstanken. Rörelsen och arbetet med kroppen är inte längre utgångspunkten, istället är det den sist utvecklade delen av hjärnan, barken, som blivit referenspunkten.

Faran är att vi överbetonar vikten av sk intellektuell kunskap på bekostnad av den kunskap som utvecklas i den gamla hjärnan. Den gamla hjärnan är konkret och helhetsmässig i sitt sätt att bearbeta kunskap medan den nya är abstrakt och mer sekventiell.

Sett ur ett utvecklingsperspektiv torde barnen behöva leva igenom mänsklighetens totala historia så att de genom arbetet med kroppen och sinnen, likt våra förfäder, skapar ett eget konkret universum där de själva är medelpunkten.

Genom aktivitet och erfarenhet byggs barnets konkreta värld och mognaden gör sedan att den abstrakta världen erövrar. Barnet måste få utrymme att leka för att kunna utveckla sina sinnen och sitt tänkande. Vi vuxna måste därför, fortsättningsvis, anpassa samhället till barnen så att leken och kreativiteten få genomslag. Med det senare menar jag fantasi och skapande av ett eget universum.

Människan är en rörlig varelse som sedan urminnes tider utvecklat sina möjligheter genom aktivitet. Mycket långsamt har nya funktioner vuxit fram i den mänskliga hjärnan. Neurologin blev mer och mer komplicerad ju större krav som ställdes på individen. Hjärnan krävde fler möjligheter att sända information av större komplexitet allt snabbare. *En flexibel hjärna medförde en flexibel kropp*. Kropp och hjärna kom att utgöra ett oslagbart team. Allt som behövdes var utmaningar och tid eftersom utveckling tar tid och kräver kraft.

Idag lever vi i ett sk kunskapssamhälle där nyhets- och kunskapstrycket är enormt. Kravet på nutidsmänniskans flexibilitet är förmodligen större än någonsin tidigare. Informationsmängden gör att vi måste fatta fler beslut snabbare. De sist utvecklade, högre hjärnfunktionerna prövas till det yttersta. Eftersom *människan bär på sin historia och formar sin framtid* genom aktivitet är det idag förmodligen viktigare än någonsin tidigare att inspirera och uppmuntra barnet till arbete, dvs till lek. Lek där barnet är centrum och själv, med hjälp av vuxna, får utveckla sin potential. Vi vuxna verkar inte medvetna om att barnet behöver få leva sina förfäders historia för att kunna utveckla sina möjligheter. Barnets utveckling kräver kraft på rätt nivå och mycket tid och vägledning från den vuxne.

Neurologisk utveckling mot ökad flexibilitet är alltså ingen självklarhet. Barn leker annorlunda idag än tidigare. De utvecklande rollekarna har i många fall bytts ut mot tv-spel och datorer, utelek har blivit innelek osv.

Listan på förändringar kan göras lång men gemensamt för många av dem är att det rådande är det som torde vara kännetecknande för den vuxna, i historiskt perspektiv, mer utvecklade hjärnan. Redan tidigt överför vi således vanföreställningen att abstrakt tänkande kommer före konkret erfarenhet och att nervsystemet når sin fulla potential trots passivitet. Risken vi löper genom att inskränka barns fantasi och behov av utlevelse och konkret erfarenhet är att flexibiliteten kan minska och att barnet istället utvecklar strategier och ett 'fyrkantigt tänkande'. Morgondagens samhälle kommer förmodligen att ställa ännu större krav på individen vad gäller flexibilitet, kunskap och val. Redan idag anar vi dock större oro och möter fler barn med tendenser till inlärnings-svårigheter i skolor och förskolor. På sikt är detta ett stort problem genom att utslagningen i dessa grupper kan bli stor.

Dessa barn är ofta intelligenta så deras problem är inte tanken och förståelsen, utan förmågan att hålla kraften vid tanken tillräckligt länge. Kraften stannar bildligt talat bland sinnesintrycken, dvs på en konkret nivå, vilket gör att barnet får svårt att 'tränga bakom' för att nå abstraktionen. Alldeles för många barn verkar dessutom ha dålig kunskap om den egna kroppens delar och eftersom barnet själv är centrum i sitt universum är den kunskapen viktig. Något tillspetsat levs livet horisontellt då den vertikala, förståelsebringande och djuplodande, dimensionen inte får tillräckligt genomslag.

I mitt arbete med barn med bla koncentrations- och inlärningssvårigheter upplever jag ständigt hur barnets abstraktionsförmåga förbättras när de kroppsliga, konkreta, förutsättningarna utvecklas.

Om vi liknar hjärnan vid ett hus i tre plan så är stammen källaren, den äldsta delen som utgör förutsättningen för fortsatt byggande. Om grunden är riktigt grävd kommer huset att få bra stadga.

Källaren är ofta mörk och mystisk och gömmer kanske fler hemligheter än man hittar. Så är det också med hjärnans stam. Den bär våra förfäders arv och utvecklar den *medvetandekraft som är en förutsättning för vårt tänkande* (Matti Bergström: Hjärnans resurser). Medvetandekraftens förutsättning är gravitationen, och det system i hjärnan som är länk är fullt utvecklat redan i åttonde veckan i fosterstadiet. Hela livet präglas alltså av vår förnimmelse av rörelse, konkret rörelse.

Hjärnstammen, källaren, kan därför sägas utgöra vår *utlevelsenivå*.

På *markplanet* finns ofta husets huvudentré och det mesta som ska in eller ut passerar här. På mellannivå i hjärnan finns ännu en av de äldre delarna, *det limbiska systemet*. Mycket förenklat är det här som våra sinnesintryck omedvetet registreras. Också denna nivå tar emot *konkreta förnimmelser, upplevelser*. Hur dessa bearbetas beror på medvetandekraften.

Från *övervåningen*, den sist byggda delen, har vi utsikt och överblick. Vår visionära utsikt och överblick, *inlevelsen*, är ett resultat av våra upplevelser, som i sin tur är beroende av medvetandenivån.

Barken är hjärnans yngsta del. Den språkliga, logiska och tänkande nivån där våra förnimmelser får en innebörd.

Hjärnan, liksom huset, måste naturligtvis ses som en helhet där alla delarna samspelar och är en förutsättning för varandra. Därför får vi inte glömma vår historia. Vi måste åter prioritera barnets uppväxt. *Utlevelse och upplevelse är en förutsättning för inlevelse och flexibelt tänkande*. Vi vuxna måste tänka och handla för att tillfredsställa tre plan i rätt ordning. Ingen klok byggmästare skulle lägga taket först och gräva grunden sist.

I vår tidsålder är tiden, den linjära och horisontella central. I ett sådant perspektiv är det kanske inte konstigt att det byggs så många småhus utan källare, men då saknas en dimension. Till min glädje ser jag hur allt fler gamla treplanshus restaureras i min stad.